

„4Cs – Communication, Collaboration, Creativity and Critical Thinking”

- Język szkolenia: **angielski**
- Metoda: **nauka przez działanie**
- Uczestnicy: Polska, Węgry, Włochy, Katalonia

Erasmus+ jako narzędzie
rozwoju szkół i nauczycieli

Koordynatorki

- Barbara Wincenciak-Kopeć
- Sylwia Dziewińska
- Katarzyna Gaik-Sosin
- Gabriela Guściora-Konieczna

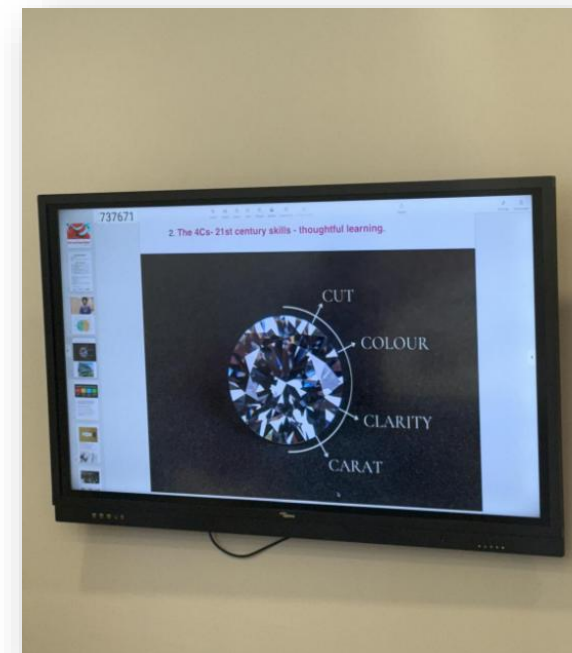
Jak rozwijać 4K w szkole i dlaczego są ważne?

1. **Komunikacja** – jasne wyrażanie siebie i aktywne słuchanie
2. **Współpraca** – praca zespołowa i budowanie relacji
3. **Kreatywność** – innowacyjne myślenie, zdolność tworzenia rozwiązań
4. **Myślenie krytyczne** – analiza, refleksja, podejmowanie świadomych decyzji

Kompetencje 4K (komunikacja, współpraca, kreatywność, krytyczne myślenie) w szkole to jeden z kluczowych kierunków nowoczesnej edukacji. Da się to robić nawet w ramach zwykłych lekcji, jeśli trochę zmienimy formę pracy.

Oto propozycje:

Komunikacja

Umiejętność jasnego wyrażania swoich myśli i uczuć, słuchania innych oraz dostosowywania sposobu mówienia i pisania do sytuacji. W szkole oznacza to np. umiejętność zadawania pytań, prowadzenia rozmów, prezentowania pomysłów i aktywnego słuchania kolegów.

- **Prezentacje i wystąpienia** – krótkie, np. 2-minutowe prezentacje własnych koncepcji.
- **Ćwiczenia parafrazy** – „Powiedz swoimi słowami, co właśnie usłyszałeś od kolegi”.
- **Dyskusje w parach i w kręgu** – najpierw w małych grupach, potem na forum.

Uczestnicy kursu rozwijali kompetencje kreatywne, komunikacyjne i współpracy poprzez praktyczne ćwiczenia:

Aktywne słuchanie – ćwiczenie rysunkowe

Zadanie: pracując w parach, uczestnicy siedzieli plecami do siebie. Jedna osoba opisywała rysunek, druga próbowała go odtworzyć.

Najważniejsze cechy ćwiczenia:

jasne, precyzyjne komunikaty, uważne słuchanie drugiej osoby, cierpliwość i umiejętność zadawania pytań doprecyzowujących, dostrzeganie trudności w komunikacji i refleksja nad jej skutecznością.

„Przekonaliśmy się, że mówienie i słuchanie to dwie strony tej samej umiejętności – komunikacji.”

Współpraca

Umiejętność pracy z innymi, dzielenia się zadaniami, odpowiedzialnością i pomysłami, aby osiągnąć wspólny cel. W szkole to np. praca w grupie, wspólne tworzenie projektu, pomoc koledze, negocjowanie rozwiązań i dzielenie się rolami.

- **Praca w grupach projektowych** – np. przygotowanie prezentacji, plakatu, podcastu, gry edukacyjnej.
- **Role w zespole** – lider, notujący, badacz, prezentujący – każdy odpowiada za coś innego.
- **Metody aktywizujące** – np. *jigsaw (układanka)* – każdy uczeń uczy się innej części materiału, a potem uczy resztę, wieża.

Wieża bez słów – współpraca niewerbalna

Zadanie: w nowych, mieszanych grupach (nauczyciele różnych przedmiotów) uczestnicy mieli zbudować jak najwyższą wieżę – bez używania słów.

Najważniejsze cechy ćwiczenia:

kreatywność i pomysłowość w działaniu, umiejętność współpracy i dzielenia się zadaniami, otwartość na sygnały niewerbalne (gesty, spojrzenia, ruchy), wspólne dążenie do celu mimo barier komunikacyjnych.

Zapoznanie się z umiejętnościami miękkimi i twardymi oraz rodzajami komunikacji, a następnie przeprowadzenie dyskusji nt. **„Co robi z człowieka dobrego nauczyciela?”**

Uczestnicy wymieniali się doświadczeniami i refleksjami. Wskazywali takie cechy jak: empatia, cierpliwość, otwartość na ucznia, umiejętność inspirowania, sprawiedliwość. To ćwiczenie sprzyjało wymianie dobrych praktyk i budowaniu wspólnego obrazu roli nauczyciela XXI wieku.

Kreatywność

Zdolność do tworzenia nowych pomysłów, rozwiązań i spojrzeń na problem. W szkole to np. wymyślanie alternatywnego zakończenia opowiadania, projektowanie plakatu, łączenie wiedzy z różnych przedmiotów albo szukanie nietypowych rozwiązań w zadaniu matematycznym.

- **Burze mózgów** – szybkie generowanie pomysłów, bez oceny w pierwszej fazie.
- **Zadania otwarte** – np. wymyśl inne zakończenie opowiadania, zaprojektuj plakat kampanii społecznej.
- **Łączenie przedmiotów** – np. na lekcji historii tworzą memy, na biologii – komiks edukacyjny, na matematyce – grę logiczną.

„Myśleć jak Leonardo da Vinci”

Zadanie: uczestnicy otrzymali zestaw **12 obrazów z różnych epok**. Ich zadaniem było stworzenie **spójnej historii**, która połączy wszystkie obrazy. Ćwiczenie rozwijało: nieszablonowe myślenie, łączenie pozornie niepowiązanych elementów, umiejętność pracy w grupie i argumentowania swoich pomysłów.

„To ćwiczenie uświadomiło nam, że kreatywność polega nie tylko na tworzeniu czegoś nowego, ale także na dostrzeganiu ukrytych połączeń.”

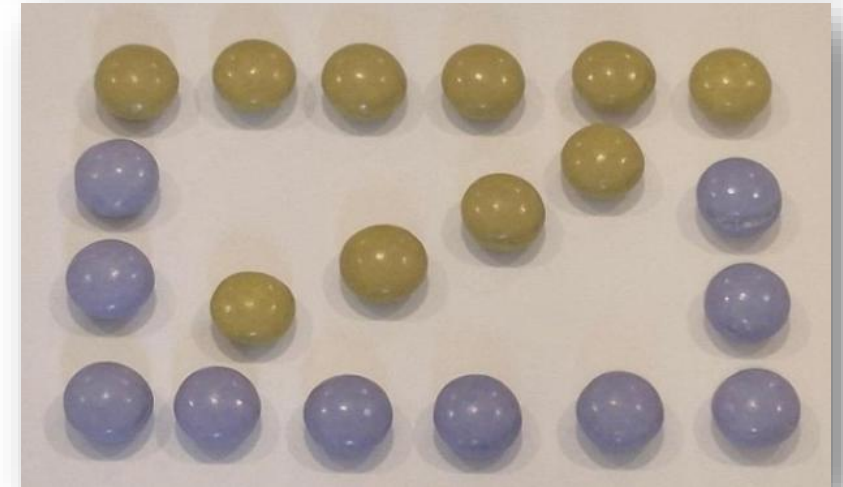

Ćwiczenie integracyjne – „cukierki”

Każdy z uczestników miał wyrazić oraz przedstawić siebie za pomocą wybranych cukierków. Ciekawe, kreatywne wprowadzenie do poznania się i integracji międzynarodowej grupy.

Pokazało, jak proste aktywności mogą budować relacje i otwartość.

Zaprezentowanie swoich miejsc pracy oraz ich specyfiki z wykorzystaniem IT

Rozwijanie kreatywności

Ćwiczenie fotograficzne – „Obraz Portugalii”

Uczestnicy pracowali w parach. Każda osoba wybierała wcześniej wykonane zdjęcie przedstawiające jej osobiste spojrzenie na Portugalię. Opisać zdjęcie w języku angielskim – szczegółowo, ale bez pokazywania fotografii. Kartka z opisem trafiała do drugiej osoby, która na jego podstawie miała wykonać podobne zdjęcie. Ćwiczenie rozwijało: umiejętność precyzyjnego opisu, wyobraźnię, kreatywność, komunikację w języku angielskim.

„Zrozumieliśmy, że nasze słowa mogą tworzyć obrazy w wyobraźni innych – to potęga języka i komunikacji.”

My photo shows our group on the first day. For me, the trip to Portugal is primarily a memory of integration and working together. This is how I perceive Portugal through the people around us. The photo shows nine people from Poland standing around a red table, toasting with local cherry vodka to the fun we had together.

My photo shows a panoramic view of the bottom of the photo are the roofs of the houses in red colors. The sky in the photo is a mysterious and unpredictable as the weather in the distance. The ocean connects the sky with the city panorama. This photo I took the photo from my hotel balcony.

Planowany warsztat w plenerze

Początkowo zajęcia miały odbyć się w Pamela Castle.

Z powodu utrudnień w komunikacji wyjazd nie doszedł do skutku.

Prowadzący zaskoczył nas elastycznością i kreatywnością.

„Nauczyliśmy się, że trudności nie są przeszkodą, lecz okazją do znalezienia nowych rozwiązań.”

Warsztaty w Klasztorze Chrystusa w Setúbal

Zajęcia zostały przeniesione do pobliskiego klasztoru.

Połączenie: teoria + praktyka + odkrywanie kultury i architektury.

Tematy warsztatów: rozwijanie umiejętności komunikacyjnych, krytyczne myślenie w praktyce.

„To doświadczenie pokazało nam, że nauka może odbywać się wszędzie – wystarczy otwartość i chęć współpracy.”

Krytyczne myślenie

Umiejętność analizowania informacji, oceniania ich wiarygodności, szukania związków przyczynowo-skutkowych oraz podejmowania decyzji na podstawie dowodów. W szkole to np. sprawdzanie, czy źródło jest rzetelne, zadawanie pytań „dlaczego?”, „jakie są inne możliwości?”, porównywanie argumentów „za” i „przeciw”.

Krytyczne myślenie

- **Debaty klasowe** – np. metoda oksfordzka, uczniowie dostają role „za” i „przeciw”, muszą przygotować argumenty.
- **Analiza źródeł** – porównywanie różnych tekstów, obrazów, materiałów medialnych, sprawdzanie wiarygodności informacji.
- **Pytania otwarte** – zamiast pytać o datę/definicję, pytaj: „Dlaczego?”, „Co by było gdyby...?”, „Jakie są inne perspektywy?”

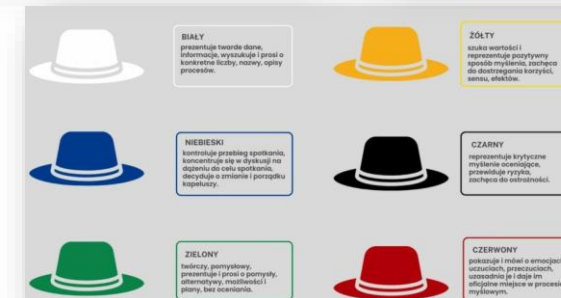
Zamek w Sesimbrze: komunikacja i krytyczne myślenie.

Obiekt w terenie – prezentacja i uzasadnienie

Zadanie polegało na znalezieniu w otoczeniu obiektu, który zrobił na nas największe wrażenie. Następnie każdy miał go zaprezentować i uzasadnić swój wybór przed grupą.

Rozwijało: umiejętność argumentowania, wyrażania emocji, budowania wypowiedzi publicznej.

„To ćwiczenie pokazało nam, jak różne mogą być nasze perspektywy i jak wartościowe jest dzielenie się nimi.”

Metoda sześciu kapeluszy myślowych de Bono

Nauczyliśmy się analizować sytuacje z różnych punktów widzenia: biały (fakty),czerwony (emocje),czarny (zagrożenia),żółty (korzyści),zielony (kreatywność),niebieski (proces i podsumowanie).

Metoda pozwala na wielostronne spojrzenie i wspiera krytyczne myślenie.

„Zobaczyliśmy, że prawdziwa analiza nie polega na znalezieniu jednej odpowiedzi, ale na spojrzeniu z wielu perspektyw.”

Zamek w Sesimbrze: komunikacja i krytyczne myślenie.

Warsztaty w plenerze

Prowadzący zabrał nas do zamku w Sesimbrze. Otoczenie pięknej przyrody stworzyło idealne warunki do nauki i refleksji. Ćwiczenia skoncentrowane na: rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych, wzmacnianiu krytycznego myślenia.

„Odkryliśmy, że otoczenie przyrody sprzyja skupieniu i pozwala jeszcze lepiej rozwijać nasze kompetencje.”

Ćwiczenia praktyczne

Każdy z uczestników musiał przedstawić przepis krok po kroku, nie zdradzając, co przygotowuje. Ćwiczenie rozwijało: umiejętność precyzyjnego opisu, klarowną komunikację, cierpliwość i uwagę w odbiorze.

„Zrozumieliśmy, że skuteczne krytyczne myślenie oraz dobra komunikacja wymaga dokładności i jasności – niedopowiedzenia prowadzą do nieporozumień.”

Komunikacja, współpraca, kreatywność, krytyczne myślenie

Jak wdrożyć praktycznie 4K na lekcji?

- 1. Zacznij od małych kroków** – np. zamiast zwykłego podsumowania lekcji, poproś o *mapę myśli w parach* (kreatywność + współpraca).
- 2. Wprowadź 10 minut aktywności 4K** – np. na końcu lekcji krótka debata, quiz drużynowy, runda pytań „Dlaczego?”.
- 3. Zmieniaj role uczniów** – pozwól każdemu doświadczyć bycia liderem, prezentującym, czy pomysłodawcą.
- 4. Doceniaj proces, nie tylko wynik** – nagradzaj pomysłowość, współpracę i sposób argumentowania.

Zakończenie kursu

Podsumowanie zdobytej wiedzy i umiejętności. Wręczenie **certyfiakatów ukończenia kursu**. Wspólne zdjęcia i podziękowania dla prowadzących oraz uczestników.

„Wyjechaliśmy z Portugalii bogatsi o wiedzę, doświadczenia i przyjaźnie. Jesteśmy gotowi wprowadzać 4K w naszej szkole.”